ziemski&
partners

prawo dla samorządu

Portal Nowoczesnych Samorzadowców

www.PrawoDlaSamorzadu.pl

43 Zjazd Krajowego Forum Dyrektorów Zakładów Oczyszczania Miast

Prawne konsekwencje "*rewolucji śmieciowej*" z perspektywy firm oczyszczania miast i gospodarki odpadami - prezentacja wniosków płynących z praktyki budowy i funkcjonowania gminnych systemów gospodarki komunalnej.

Kołobrzeg, 18. 09. 2013 r.

ziemski&
partners

Jędrzej Bujny

doktor nauk prawnych

radca prawny

Zakład Prawa Administracyjnego i Nauki o Administracji WPiA UAM

Collegium Iuridicum, ul. Św Marcin 90, 61-712 Poznań

bujny@amu.edu.pl

502 305 117

Kancelaria Prawna Dr Krystian Ziemski & Partners sp. k. w Poznaniu

ul. Strusia 10, 60-711 Poznań

jedrzej.bujny@ziemski.com.pl

Program

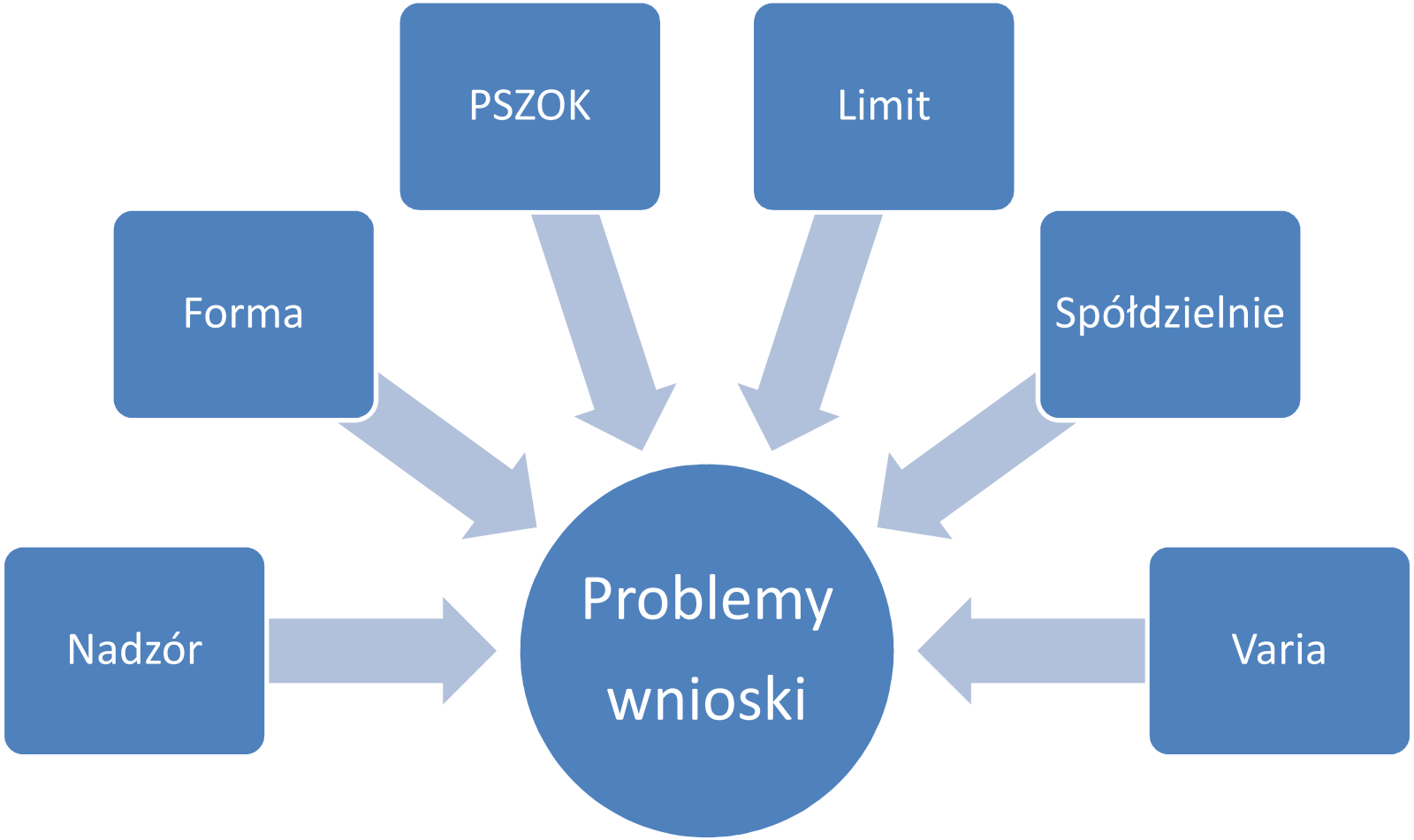
PSZOK
Limit
Forma
Spółdzielnie
Nadzór
Problemy
wnioski
Varia

ziemski&
partners

WŁAŚCIWOŚĆ ORGANÓW NADZORU

Zob. więcej w M. Kiełbus, Sporna właściwość organów nadzoru w sprawach uchwał śmieciowych, www.prawodlasamorządu.pl, 26. 06. 2013 r.

Organami nadzoru nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego są Prezes Rady Ministrów i wojewodowie, a w zakresie spraw finansowych regionalne izby obrachunkowe.

Art. 171 ust. 2 Konstytucji RP

Organami nadzoru są Prezes Rady Ministrów i wojewoda, a w zakresie spraw finansowych - regionalna izba obrachunkowa.

Art. 86 ustawy o samorządzie gminnym

W zakresie działalności nadzorczej właściwość rzeczowa regionalnych izb obrachunkowych obejmuje uchwały i zarządzenia podejmowane przez organy jednostek samorządu terytorialnego
w sprawach:
(…)
5) podatków i opłat lokalnych, do których mają zastosowanie przepisy ustawy - Ordynacja podatkowa;
(…)

Art. 11 ust. 1 ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych

W sprawach dotyczących opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi stosuje się przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa, z tym że uprawnienia organów podatkowych przysługują wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta.

Art. 6q ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach

Uchwała Nr 10/2012
Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych
z dnia 27 września 2012 roku
w sprawie objęcia nadzorem uchwał jednostek samorządu terytorialnego wydawanych na podstawie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Krajowa Rada Regionalnych Izb Obrachunkowych działając na podstawie art. 25 a w/z z art. 11 ust. 1 pkt. 5 ustawy z dnia 7 października 1992 roku o regionalnych izbach obrachunkowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 55, poz. 577 z późn. zm.) uchwala, co następuje:

§ 1. Krajowa Rada Regionalnych Izb Obrachunkowych wyraża opinię, że właściwość rzeczowa regionalnych izb obrachunkowych do badania uchwał podejmowanych przez gminy na podstawie ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach wynika i przepisu art. 11 ust. 1 pkt 5 ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych i obejmuje następujące uchwały:

1) wyboru metody ustalania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalania stawki takiej opłaty (art. 6 k ust.1 pkt 1, art. 6j) oraz w sprawie ustalenia stawki opłaty za pojemnik o określonej pojemności (art.6 k ust. 1 pkt 2 ustawy),

2) terminu, częstotliwości i trybu uiszczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi (art.6 l ustawy),

3) określania wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości (art. 6 n ustawy).

Wrocław, 20 listopada 2012 r.

WIAS – 447 – 10/2012

Wójt, Burmistrz, Prezydent Miasta
Przewodniczący Zarządu Związku
wszyscy

Uprzejmie informuję, że niezależnie od opinii wyrażonej w uchwale Nr 10/2012 Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych z dnia 27 września 2012 roku, Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu uznało – że uchwały podejmowane przez rady gmin na podstawie ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. poz. 391), z tego w sprawie:
1) wyboru metody ustalania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalania stawki takiej opłaty (art. 6k ust. 1 pkt 1, art 6j ustawy),
2) terminu, częstotliwości i trybu uiszczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi (art. 6l ustawy),
3) określania wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości (art. 6n ustawy),

– **nie są objęte zakresem nadzoru Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu**.

Jednocześnie informuję, że już przedłożone Izbie uchwały rad gmin podjęte na podstawie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, zostaną niezwłocznie przekazane Wojewodzie Dolnośląskiemu.
Prezes
Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu
/-/ *Lucyna Hanus*

Warszawa, dnia 6 grudnia 2012 roku

Za objęciem nadzorem wojewody wszystkich uchwał podejmowanych przez radę gminy, o których mowa w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, w tym uchwał wymienionych w art. 6j ust. 2 i 5, art. 6k ust. 1 pkt 1 i 2, art. 61, art. 6n i art. 6r ust. 3 i 4 w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 1 lipca 2011 roku, przemawia treść art. 10 ustawy z dnia 1 lipca 2011 roku. (…)

W przypadku przyjęcia, że regionalna izba obrachunkowa jest organem nadzoru właściwym w sprawach opłat za gospodarowanie odpadami, wojewoda pozbawiony byłby możliwości realizacji obowiązków przewidzianych w art. 10 ustawy, ponieważ przepisy nie wymagają od regionalnych izb obrachunkowych informowania wojewodów o niepodjęciu przedmiotowych uchwał lub stwierdzenia nieważności tych uchwał przez kolegium izby.

Reasumując, mając na względzie konieczność zapewnienia spójności oraz jednolitości działań organów administracji rządowej, **w opinii Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji to Państwo Wojewodowie jesteście właściwi do dokonywania oceny legalności uchwał podejmowanych przez rady gmin w sprawach opłat za gospodarowanie odpadami, wprowadzonych ustawą z dnia 1 lipca 2011 roku o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach niektórych innych ustaw.** Wpływ na takie rozwiązanie zaistniałego problemu miały także ustalenia przyjęte przez uczestników wspomnianej narady, wskazujące zgodnie na wojewodę, jako organ kompetentny w powyższych kwestiach. Jednocześnie zwracam się do Państwa Prezesów o przekazanie Wojewodom uchwał, które wpłynęły do Izb, w tym również tych, poddanych już postępowaniu nadzorczemu.

Z upoważnienia Ministra Administracji i Cyfryzacji
Włodzimierz Karpiński
Sekretarz Stanu

Wpłynęło dn. 5.02
nr .....
podpis .....

Warszawa, dnia.....1.02.....201

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER
ADMINISTRACJI I CYFRYZACJI

DAP-WN-0748-1/2013/AKo

Panie i Panowie
Wojewodowie oraz Prezesi
Regionalnych Izb Obrachunkowych
- wszyscy -

W nawiązaniu do pisma z dnia 6 grudnia 2012 roku, dotyczącego właściwości organó nadzoru w sprawach uchwał gmin wydawanych na podstawie ustawy z dnia 1 lipca 2011 rol o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. Nr 152, poz. 89 z późn. zm.) - uprzejmie informuję o rewizji dotychczasowego stanowiska Ministerstwa Administrac i Cyfryzacji.

Pragnę Państwu przypomnieć, że stanowisko to, wskazujące ze względów praktycznyc

Wyrok WSA w Lublinie z dnia 28 grudnia 2012 roku (I SA/Lu 932/12)

Wyrok WSA w Olsztynie z dnia 11 kwietnia 2013 roku (II SA/Ol 137/13)

I tak, w wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Lublinie z dnia 28 grudnia 2012 roku (I SA/Lu 932/12) wyrażono pogląd, że uchwała w sprawie wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właściciela nieruchomości, podlega nadzorowi regionalnych izb obrachunkowych. W ocenie WSA zaskarżona uchwała co prawda nie dotyczyła wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, bowiem wydana została w sprawie wzoru deklaracji o wysokości takiej opłaty, jednakże kontrola legalności takiej uchwały mieści się we właściwości regionalnych izb obrachunkowych, ponieważ przedmiot uchwały mieści się w pojęciu "sprawy podatków i opłat lokalnych", o których mowa w art. 11 ust. 1 pkt 5 urio .

Diametralnie inny pogląd zaprezentował Wojewódzki Sąd Administracyjny w Olsztynie w wyroku z dnia 11 kwietnia 2013 roku (II SA/Ol 137/13) . WSA w Olsztynie - znając treść wyroku WSA w Lublinie z dnia 28 grudnia 2012r. – uznał, że uchwała w sprawie wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości, nie jest uchwałą organu gminy w sprawie finansowej w rozumieniu przepisów o regionalnych izbach obrachunkowych (m. in. dlatego, że przedmiotowa uchwała nie mieści się w katalogu wskazanym w art. 18 ust. 1 pkt 1 urio), ergo to wojewoda jest uprawniony do jej badania w ramach nadzoru sprawowanego nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego.

W ocenie WSA w Olsztynie takie stanowisko znajduje potwierdzenie w art. 10 ust. *ustawy nowelizującej*, w którym sam ustawodawca postanowił, że jeżeli rada gminy nie podejmie w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, m.in. uchwały, o której mowa w art. 6n ust. 1 ucpg, to wówczas wojewoda wzywa ją do podjęcia uchwały, wyznaczając termin na jej podjęcie. Po bezskutecznym upływie tego terminu wojewoda wydaje w tej sprawie zarządzenie zastępcze. Przyjęte w tym trybie zarządzenie wywołuje skutki prawne, takie jak akt prawa miejscowego. Przepis ten – zdaniem WSA w Olsztynie - zdaje się wskazywać jednoznacznie, że organem nadzoru w odniesieniu do przedmiotowej uchwały może być jedynie wojewoda.

FORMA

Zob. więcej w: M. Kiełbus, M. Bokiej, W jakiej formie gmina powinna przekazać zadania związane z prowadzeniem gospodarki komunalnej?, www.prawodlasamorzadu.pl, z 10. 09. 2013 r.

Podstawą powierzenia wykonywania zadań komunalnych jednostce organizacyjnej utworzonej przez gminę jest akt powołujący daną jednostkę.

W wyroku z dnia 3 lipca 2013 roku (sygn. akt III SA/Wr 299/13, nieprawomocny) Wojewódzki Sąd Administracyjny we Wrocławiu [dalej: WSA] oddalił skargę Gminy, orzekając, że podstawą powierzenia wykonywania zadań komunalnych jednostce organizacyjnej utworzonej przez gminę jest **wyłącznie** akt powołujący daną jednostkę a nie jakakolwiek odrębna uchwała. Analizowane orzeczenie zapadło w związku ze skargą na rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody.

WSA orzekł, iż co do zasady umowa jest podstawową formą powierzenia wykonywania gminnych zadań własnych z zakresu gospodarki komunalnej innym podmiotom niż jednostki organizacyjne gminy. Natomiast wykonywanie przez gminę zadań komunalnych we własnym zakresie za pośrednictwem utworzonej przez siebie jednostki organizacyjnej **nie wymaga przekazania zadań w formie umowy**. Zdaniem Sądu podstawą przekazania zadań jednostce organizacyjnej gminy jest wyłącznie sam akt organu gminy tworzący daną jednostkę i określający przedmiot jej działania.

Należy podkreślić, iż **tworzenie gminnych jednostek organizacyjnych odbywa się w drodze uchwał rady gminy**. Podstawą funkcjonowania gminnej spółki komunalnej jest uchwała rady gminy będąca jednocześnie aktem założycielskim spółki. W konsekwencji czego gmina, chcąc wykonywać zadania publiczne przy pomocy gminnej spółki komunalnej tworzy ją w drodze uchwały, w której określa przedmiot działania tej spółki.

Zdaniem WSA **w przypadku zamiaru powierzenia spółce dodatkowego zadania, które nie jest objęte treścią aktu założycielskiego, konieczna jest zmiana tego aktu**. Sąd przyznał więc rację Wojewodzie, który uznał, iż nieuzasadnione jest podejmowanie odrębnej uchwały w celu powierzenia dodatkowego zadania gminnej spółce komunalnej.

Należy podkreślić, że podejmowanie odrębnej uchwały będzie zbędne także w przypadku powierzania dodatkowych zadań zakładom budżetowym.

gmina **<u>może</u> powierzyć w trybie bezprzetargowym własnej jednostce organizacyjnej zadania związane z zarządzaniem gospodarką odpadami komunalnymi**, z tym iż powierzenie to nie może dotyczyć tych zadań, które bezwzględnie muszą być realizowane przez podmiot wybrany w drodze przetargu (odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości).

Interpretacja Ministerstwa Środowiska z dnia 1 sierpnia 2012 roku
http://www.mos.gov.pl/artykul/4472_obowiazki_gminy/18948_powierzanie_gminnym_jednostkom_organizacyjnym_zarzadzania_nowym_systemem.html

UCHWAŁA NR LII/697/12
RADY MIASTA KRAKOWA
z dnia 11 lipca 2012 r.
w sprawie powierzenia Miejskiemu Przedsiębiorstwu Oczyszczania Sp. z o. o. w Krakowie obowiązkowego zadania własnego gminy utrzymania czystości i porządku na terytorium Gminy Miejskiej Kraków.

Na podstawie art. 18 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zmianami), art. 3 ust. 1 i ust. 2 pkt 1, pkt 2 lit. a), pkt 3 – 12, 15, 16, art. 3 ust. 3 pkt 3, art. 3a, art. 3b ust. 1, art. 3c ust. 1, art. 4 ust. 2 pkt 1 lit.a), art. 5 ust. 4 i ust. 5, art. 6c ust. 1, art. 6d ust. 1, 3 oraz 4, art. 6f, art. 6g, art. 9n ust. 1, art. 9z ust. 1, 2 i 4 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jednolity: Dz. U. z 2012 r. poz. 391), oraz art. 2 i art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (tekst jednolity Dz. U. z 2011 r. Nr 45, poz. 236) przy uwzględnieniu dyrektywy 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego z dnia 31 marca 2004 roku w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi, Rada Miasta Krakowa uchwala, co następuje:

§ 1. Ilekroć w uchwale jest mowa o Spółce należy przez to rozumieć Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania Sp. z o. o. w Krakowie.

§ 2. 1. **Gmina Miejska Kraków powierza Spółce wykonywanie obowiązkowego zadania własnego utrzymania czystości i porządku w granicach administracyjnych miasta Krakowa na okres 20 lat licząc od dnia wejścia uchwały w życie, o którym mowa w § 8 uchwały obejmujące: (…)**

2. Zadania, o których mowa w ust. 1, będą realizowane przez Spółkę w celu zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków, zgodnie z postanowieniami Planu Gospodarki Odpadami Województwa Małopolskiego 2012, z uwzględnieniem jego późniejszych zmian.

3. W ramach realizacji powierzonego obowiązkowego zadania własnego gminy, o którym mowa w ust. 1, Spółka będzie zarządzać gminnym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi.

4. Rada Miasta Krakowa na podstawie odrębnej uchwały może upoważnić Spółkę do załatwiania indywidualnych spraw z zakresu administracji publicznej związanych z wykonywaniem obowiązkowego zadania własnego gminy, o którym mowa w ust. 1.

§ 3. 1. Sposób wykonywania powierzonego obowiązkowego zadania własnego gminy, o którym mowa w § 2 ust. 1, w tym zakres uprawnień i obowiązków Spółki związanych z zarządzaniem systemem gospodarowania odpadami komunalnymi, określi umowa wykonawcza zawarta pomiędzy Gminą Miejską Kraków, a Spółką.

2. Gmina miejska Kraków oraz Spółka zawrą umowę wykonawczą, której okres obowiązywania rozpocznie się w dniu wejścia w życie uchwały.

3. Na potrzeby wykonania powierzonego obowiązkowego zadania własnego gminy, o którym mowa w § ust. 1, Spółka dokona stosownej zmiany umowy spółki oraz złoży wniosek o dokonanie wpisu w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, do dnia wejścia w życie niniejszej uchwały.

§ 4. Spółka wykonywać będzie również obowiązkowe zadania własne innych gmin z zakresu utrzymania czystości i porządku na ich terenie, powierzone Gminie Miejskiej Kraków przez te gminy, jeżeli wynikać to będzie z treści zawartych porozumień międzygminnych, których stroną będzie Gmina Miejska Kraków lub z zadań związku międzygminnego, którego członkiem będzie Gmina Miejska Kraków.

(…)

§ 5. W okresie wykonywania powierzonego obowiązkowego zadania własnego gminy, o którym mowa w § 2 ust. 1:
1) Spółka nie będzie świadczyć na rzecz innych gmin usług o charakterze tożsamym z usługami świadczonymi w ramach powierzonych zadań na podstawie niniejszej uchwały, z zastrzeżeniem § 4,
2) usługi wykonywane w ramach powierzonych zadań, o których mowa w § 2 ust. 1, stanowić będą podstawowy przedmiot działalności Spółki,
3) przedmiot działalności Spółki nie ulegnie istotnemu rozszerzeniu o inne rodzaje działalności,
4) Gmina Miejska Kraków zachowa wszystkie udziały w kapitale zakładowym Spółki.
§ 6. W celu wykonania przez Spółkę powierzonego obowiązkowego zadania własnego gminy, o którym mowa w § 2 ust. 1, Gmina Miejska Kraków, na podstawie odrębnej uchwały udzieli, Spółce niezbędnego wsparcia, a w szczególności wyposaży Spółkę w mienie, z zachowaniem zasad przewidzianych przepisami prawa, niezbędne do realizacji powierzonych zadań.
§ 7. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Krakowa.
§ 8. 1. Uchwała podlega publikacji w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego.
2. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 października 2012 r.

Wniosek z dnia 27 września 2012 roku
o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej
Polskiej przepisów ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu
czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2012r. poz. 391, z późn. zm.)

W imieniu Rady Miejskiej Inowrocławia (…) wnoszę o stwierdzenie, że:

1) **art. 6d** ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2012 r. poz. 391, z późn. zm.) dodanego ustawą z dnia l lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 152, poz. 897, z późn. zm.), w zakresie w jakim nakłada na wójta burmistrza lub prezydenta miasta obowiązek zorganizowania przetargu na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości albo przetargu na odbieranie i zagospodarowanie tych odpadów oraz

2) **art. 6e** ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach dodanego ustawą z dnia l lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw

są niezgodne z **art. 2, art. 9, art. 16 ust. 2, art. 91 ust. 3, art. 165 i art. 166 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej** oraz art. 4 ust. 2 Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego.

Czy możliwe jest powierzenie odbioru odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości wskazanych w art. 6c ust. 1 tejże samorządowemu zakładowi budżetowemu? Nie ulega wątpliwości, że *de lege lata* to zagadnienie budzi – zwłaszcza wobec brzmienia art. 6d ust. 1, art. 6e i art. 9z ust. 4 - wątpliwości i spory prawne.

Nota bene istnienie wspomnianych problemów i kontrowersji sygnalizowano w piśmiennictwie zarówno w przededniu wejścia w życie noweli (Zob. J. Jerzmański, *Gospodarka odpadami komunalnymi – nowe zasady*, Przegląd Komunalny 2011, nr 9; M. Górski, *Gminne jednostki organizacyjne w świetle znowelizowanej ustawy*, Przegląd Komunalny 2011, nr. 10), jak i już po tym fakcie (Zob. P. Strzyżyński, *Od redaktora*, Przegląd Komunalny 2012, nr 3 oraz Opinię prawną w sprawie możliwości powierzenia przez gminę spółce komunalnej realizacji zadań własnych polegających na odbiorze odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, autorstwa r. pr. M. Szczypińskiej-Grabarczyk, Warszawa 28. 11. 2012 r., BAS-WAL-2890/12).

Wspomniane kontrowersje są efektem tego, iż w rezultacie wykładni przepisów ucpg, ugk i usg można próbować bronić stanowiska, że gmina ma prawo powierzyć swojemu zakładowi budżetowemu realizację zadania własnego polegającego na odbieraniu odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości wspomnianych w art. 6c ust. 1 ucpg! Mając pełną świadomość, że stanowisko Ministerstwa Środowiska w tej kwestii jest diametralnie inne, a także odnotowując, że pojawiło się już pierwsze, nieprawomocne orzeczenie wojewódzkiego sądu administracyjnego (*vide* wyrok wsa w Krakowie z 13 czerwca br., II SA/Kr 291/13), w którym Sąd orzekł, że nie ma możliwości przekazania odbierania odpadów komunalnych przez gminę własnej jednostce bez przeprowadzenia przetargu, mimo wszystko warto postulować ustawowe rozwiązanie tej kwestii.

Tytułem przykładu zob. Interpretację z dnia 23 maja 2013 r. dot. zlecenia przez gminę odbierania odpadów z wolnej ręki, jak również odpowiedź na Interpelację poselską nr 13833, a także „ministerialną" interpretację pt. Selektywne zbieranie odpadów.

W przeciwnym bowiem razie można spodziewać się, że nadal podnoszony będzie argument, że wobec braku jakiejkolwiek wypowiedzi na kartach ucpg ze strony prawodawcy pod adresem samorządowych zakładów budżetowych dowodzić można, że gminy mogą skorzystać z tej formy prowadzenia gospodarki komunalnej na zasadach ogólnych determinowanych przede wszystkim przez przepisy ugk oraz usg i ufp (zob. zwłaszcza art. 14 tejże). Innymi słowy, nie można wykluczyć, iż podnoszony będzie argument, że gminy przy odbiorze odpadów komunalnych mają możliwość wykorzystania tak formy „samoistnej" (spółka komunalna), jak i formy „niesamoistnej" (samorządowy zakład budżetowy). W tym pierwszym przypadku odbędzie się to poprzez odwołanie się do procedury przetargowej (co prawodawca jednoznacznie przesądza w art. 6e ucpg), natomiast w drugim przypadku odbędzie się to – wobec braku wyraźnych zastrzeżeń w tej kwestii - na wyżej wskazanych zasadach ogólnych (argumentować przy tym można, że gdyby intencją prawodawcy było uniemożliwienie skorzystania w tym celu z formy samorządowego zakładu budżetowego, to racjonalny prawodawca wypowiedziałby się w tym zakresie wyraźnie i wprost, nie pozostawiając jakichkolwiek niedomówień i wątpliwości).

Kolejny problem dotyczy wprowadzenia do treści ucpg zapisu wyraźnie umożliwiającego stosowanie **zamówień *„in house”*** (wewnętrznych czyli zawieranych wewnątrz danej instytucji). Jak wiadomo *de lege lata* kwestia ta budzi – zresztą jak wszystkie zagadnienia podnoszone w niniejszej ekspertyzie – spore kontrowersje będące pokłosiem konfrontacji wniosków płynących z interpretacji treść art. 6d ust. 1 i 6e ucpg z utrwalonym orzecznictwem Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w zakresie warunków koniecznych do niestosowania procedur zamówień publicznych.

Zob. wniosek Rady Miejskiej Inowrocławia do Trybunału Konstytucyjnego z 27 września 2012 r. o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją RP przepisów ucpg (tj. art. 6d i 6e), BP.0750.197.2012. Odnotować trzeba, że we wspomnianym wniosku akcentuje się fundamentalne znaczenie orzeczenia ETS z 10 września 2009 r. wydanego w sprawie C-573/07 w sprawie "Sea Srl", a odnoszącego się do zamówienia na usługi zbiórki, transportu i unieszkodliwiania odpadów miejskich, w którym Trybunał orzekł, że *„artykuły 43 WE i 49 WE, zasady równego traktowania i niedyskryminacji ze względu na narodowość oraz wynikający z nich obowiązek przejrzystości, nie stoją na przeszkodzie bezpośredniemu udzieleniu zamówienia publicznego na usługi spółce akcyjnej o kapitale wyłącznie publicznym, gdy samorząd publiczny będący instytucją zamawiającą sprawuje nad tą spółką kontrolę analogiczną do kontroli sprawowanej nad jego własnymi służbami, a spółka ta wykonuje zasadniczą część swej działalności z będącym jej właścicielem samorządem lub samorządami.”*.

W tym kontekście przypomnieć pokrótce trzeba, że wykładnia językowa przywołanych przepisów ucpg prowadzi do wniosku, w świetle którego prawodawca wprowadził na gruncie tej ustawy tzw. prymat procedury przetargowej skutkujący niemożnością bezpośredniego zlecenia spółce komunalnej realizacji zadania polegającego na odbiorze odpadów komunalnych. Jednocześnie podnieść trzeba, że ETS począwszy od precedensowego orzeczenia „**Teckal**" dopuszcza w określonych przypadkach możliwość udzielania zamówień z wyłączeniem reżimu zamówień publicznych. Zwracają zresztą na to uwagę Autorzy *noweli*: „ (…) *należy również odstąpić od innej zasady wynikającej z prawa zamówień publicznych, wskazującej, że gmina wykonując zadania własne z zakresu gospodarki komunalnej za pomocą spółki prawa handlowego utworzonej przez tą gminę, nie stosuje przepisów ustawy - Prawo zamówień publicznych. Oznacza to, że spółki gminne, chcąc ubiegać się o możliwość odbierania odpadów komunalnych, w odróżnieniu od obowiązujących rozwiązań, muszą ubiegać się o zamówienie publiczne w trybie ustawy - Prawo zamówień publicznych.*".

- Zob. orzeczenie ETS z dnia 19 listopada 1999 r. wydane w sprawie C-107/98.
- Może tak być: „*tylko w wypadku, gdy organ lokalny ma w stosunku do danej osoby uprawnienia podobne do uprawnień przysługujących mu wobec jego własnych wydziałów, oraz, jednocześnie, osoba ta wykonuje istotną część działalności organu, wraz ze sprawującym nad nią taką kontrolę organem lub organami*". Tym samym muszą zostać równocześnie spełnione dwie przesłanki: przeważającej działalności i kontroli!

Co więcej także rodzime sądy zajmowały już stanowiska, w świetle których powierzenie przez gminę zadań własnych spółce prawa handlowego utworzonej w celu realizacji tych zadań nie stanowi udzielenia zamówienia publicznego i w konsekwencji nie wymaga stosowania konkurencyjnych procedur. Przykładowo zdaniem **NSA** wyrażonym w wyroku z dnia 11 sierpnia 2005 r. (II GSK 105/05) *„ustawa z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych nie ma zastosowania do przypadków powierzania przez gminę utworzonej przez nią jednostce organizacyjnej wykonywania zadań użyteczności publicznej drogą aktu kreującego tę jednostkę organizacyjną. Wykonywanie przez gminę zadań komunalnych we własnym zakresie przez utworzoną w tym celu jednostkę organizacyjną siłą rzeczy zawarcia umowy nie wymaga. Podstawą powierzenia wykonywania tych zadań jest bowiem sam akt organu gminy powołujący do życia tę jednostkę i określający przedmiot jej działania. W stosunkach zachodzących pomiędzy gminą i utworzoną przez nią jednostką organizacyjną jest również miejsce na zawarcie umowy o realizację zamówienia publicznego na rzecz gminy. Jednakże pod warunkiem, że mamy do czynienia ze zleceniem zamówienia niemieszczącego się w zakresie zadań, dla których gmina powołała tę jednostkę*”.

- Cytowane stanowisko odnosi się także do aktualnie obowiązującego Prawa zamówień publicznych. Zob. także wyrok WSA w Warszawie z dnia 10 listopada 2005 r., (III SA/Wa 2445/05): *„gmina wykonując swe zadania własne poprzez spółkę prawa handlowego, którą utworzyła stosownie do art. 9 ust. 1 ustawy o gospodarce komunalnej, mogłaby, co jest prawnie niewykluczone, regulować stosunki prawne ze spółką uchwałami organów samorządowych i uchwałami zgromadzeń wspólników spółki, uchwałami, które nakazują organowi wykonawczemu spółki podjęcia określonych działań. (...)* oraz wyrok tego samego Sądu z 14 grudnia 2005 r. (III SA/Wa 2815/05): *„Tryb zamówień publicznych nie dotyczy spółek, w których gmina jest jedynym udziałowcem lub akcjonariuszem. Ustawa – Prawo zamówień publicznych niezależnie od określonego nią zakresu podmiotowego, dotyczy tylko tych stosunków prawnych, które powstają na gruncie umów cywilnoprawnych”*. Zob. także Z. Czarnik: Glosa do wyroku NSA z dnia 11 sierpnia 2005 r., II GSK 105/05, Samorząd Terytorialny 2006.5.74. oraz P. Zaborniak: Glosa do wyroku NSA z dnia 11 sierpnia 2005 r., II GSK 105/05, Administracja 2006/2/89.

Nadto w opiniach wydawanych przez Urząd Zamówień Publicznych także podnosi się, że w przypadku powierzenia przez gminę zadań własnej spółce prawa handlowego posiadającej status komunalnej osoby prawnej, w której gmina posiada cały kapitał zakładowy (100%), jest spełniony warunek posiadania kontroli przez instytucję zamawiającą, *ergo* powierzenie przez gminę takiej spółce wykonywania zadań, nie stanowi zamówienia publicznego i nie wymaga zastosowania procedur udzielania zamówień publicznych określonych w ustawie *Prawo zamówień publicznych*. Takie działanie gminy mieści się w dopuszczonych prawem granicach zasad i form prowadzenia gospodarki komunalnej ustanowionych w przepisach ustawy o gospodarce komunalnej.

Zob. opinie prawną pn. *„Zlecanie przez gminy usług w zakresie zarządzania nieruchomościami komunalnymi spółkom prawa handlowego tworzonym przez te gminy – zamówienia in house”*; opinię pn.*„Zlecanie spółkom komunalnym przez jednostki samorządu terytorialnego wykonywania zadań własnych”*; opinię pn. *„Wykonywanie zadań własnych przez jednostki samorządu terytorialnego a obowiązek stosowania ustawy - Prawo zamówień publicznych”*.

PSZOK

Swoboda gmin

Milczenie prawodawcy

Punkt

selektywnego

zbierania

odpadów komunalnych

Co to jest?!

Za mankament znowelizowanej ucpg uznawany jest brak definicji legalnej PSZOKów oraz nie wskazanie przez prawodawcę wymagań jakie powinien spełnić PSZOK! Wspomniana luka powoduje, że gminy przystępując do realizacji obowiązku z art. 3 ust. 2 pkt 6 ucpg nie mają gwarancji, że ich sposób postrzegania PSZOKów i organizowania systemu ich funkcjonowania spotka się z aprobatą organów nadzoru i kontroli. Należy przy tym dodać, że analiza zapisów uchwał podejmowanych na podstawie art. 4 ucpg prowadzi do jednoznacznego wniosku, ze gminy w różnorodny sposób definiują PSZOKi: we wspomnianych uchwałach mowa jest o stacjonarnych, osiedlowych, centralnych a nawet mobilnych PSZOKach, przy czym największe kontrowersje budzą owe „*ruchome*” punkty.

Inny problem sygnalizowany przez gminy - mający swoją genezę w przepisach ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. *w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* (Dz. U. Nr 213, poz. 1397 ze zm.) – zawiera się w pytaniu, czy konieczne jest uzyskanie tzw. decyzji środowiskowej w związku z realizacją inwestycji polegającej na budowie PSZOKa?

ziemski&
partners

LIMIT

Zob. M. Kiełbus, Co w zamian za opłatę śmieciową - kontrowersyjne orzeczenia WSA, www. prawodlasamorządu.pl, 19.08.2013 r.

Kolejny problem dotyczy wprowadzenia zapisów rozstrzygających spór wokół dopuszczalności limitowania przez gminy ilości odbieranych odpadów komunalnych oraz możliwości wprowadzenia opłaty dodatkowej tj. opłaty za odbiór odpadów wytwarzanych ponad limit. Jak wiadomo na mocy art. 6r ust. 3 ucpg rada gminy określając szczegółowy sposób i zakres świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi zobligowana jest m. in. wskazać ilość odpadów komunalnych odbieranych od właściciela nieruchomości.

Na tle tak skonstruowanego przepisu rodzi się pytanie, czy gminy mogą - poprzez zapisy wspomnianej uchwały - limitować ilość odbieranych odpadów. W związku z faktem, że odpowiedź na powyższe pytanie może prowadzić do dwóch – wzajemnie się wykluczających – wniosków, należy sformułować pod adresem prawodawcy postulat jednoznacznego przesadzenia tej ważkiej kwestii!

Skalę problemu widać dobrze na tle dwóch orzeczeń Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Opolu, w których stwierdzono nieważność uchwał, poprzez które chciano wprowadzić system zakładający, iż w zamian za uiszczaną opłatę gmina odbierze zmieszane odpady komunalne w ilości nie przekraczającej minimalnej pojemności pojemników i worków przewidzianych dla danego rodzaju nieruchomości, wynikającej z obowiązującego regulaminu utrzymania czystości i porządku w gminie.
WSA w Opolu uznał, że rada gminy zmuszona jest do takiego ustalenia stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, aby w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę, gmina pokryła koszty usług o jakich stanowi art. 6r ust. 3 ucpg ; co więcej zdaniem Sądu delegacja ustawowa zawarta w art. 6r ust. 3 ucpg nie upoważnia rady gminy do limitowania ilości odpadów komunalnych odbieranych od właściciela nieruchomości.

- Pierwszy z wyroków, wydany w dniu 11 lipca 2013 roku (II SA/Op 203/13) dotyczy uchwały w sprawie określenia rodzaju dodatkowych usług świadczonych przez gminę w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów oraz wysokości cen za te usługi (zob. art. 6r ust. 4 ucpg). Drugi wyrok, z dnia 30 lipca 2013 roku (II SA/Op 202/13), stwierdza natomiast nieważność uchwały w sprawie określenia sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów (zob. art. 6r ust. 3 ucpg). Zob. M. Kiełbus, Co w zamian za opłatę śmieciową - kontrowersyjne orzeczenia WSA, www. prawodlasamorządu.pl, 19.08.2013 r.

Nadto w ocenie WSA „W rozumieniu art. 6r ust. 4 ustawy nie chodzi o usługi «odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów», gdyż usługa ta jest - w rozumieniu ustawy - obowiązkiem gminy, co wynika z art. 6c ust. 1 ustawy i na zasadzie art. 7 ust. 1 pkt 3 u.s.g., stanowi zadanie własne gminy obejmujące sprawy z zakresu utrzymania czystości i porządku. Gminy zostały zobowiązane do zorganizowania odbierania odpadów komunalnych. Obowiązkiem gminy jest zapewnienie odbioru odpadów komunalnych, zatem odbiór odpadów jest świadczeniem obligatoryjnym (usługą obligatoryjną) gminy, za które pobierana jest opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi, stanowiąca należność publicznoprawną. (…) Ustawodawca stworzył gminie możliwość wprowadzenia dodatkowej usługi – poza odbiorem odpadów – w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów.” (wyrok z 11 lipca br.).

Pomimo tak jednoznacznego stanowiska w żaden sposób nie można twierdzić, że zgłaszany na wstępie problem został już rozwiązany i ewentualna ingerencja za strony prawodawcy stała się *de facto* i *de iure* zbędna! Nie sposób przecież nie zauważyć, że cytowane orzeczenia mogą generować wątpliwości wynikające zarówno z literalnej wykładni przepisów ucpg, jak i z ich analizy systemowej; tytułem przykładu: w piśmiennictwie wskazuje się, że *„żaden z przepisów ucpg nie obliguje gminy do odbioru wszystkich odpadów powstających na terenie gminy czy konkretnej nieruchomości. Zadaniem gminy jest objęcie wszystkich właścicieli nieruchomości na terenie gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi (por. art. 3 ust. 1 pkt 1 ucpg), co nie jest równoznaczne z odbiorem każdej ilości odpadów*”.

Nadto akcentuje się, że skoro rada gminy obligatoryjnie musi określić ilość odpadów komunalnych odbieranych od właściciela nieruchomości (w przeciwnym razie istnieje ryzyko stwierdzenia nieważności „*niekompletnej*” uchwały) to wykładnia zaprezentowana przez WSA w Opolu w analizowanych orzeczeniach prowadzi do wniosku, iż określenie ilości odpadów komunalnych odbieranych od właściciela nieruchomości jako element delegacji ustawowej do wydania aktu prawa miejscowego nie ma żadnego znaczenia, bowiem gmina może określić w uchwale wyłącznie, iż odbierze każdą ilość odpadów, *ergo* oznaczałoby to, iż przedmiotowy fragment przepisu byłby normatywnie zbędny, gdyż bez względu na jego zamieszczenie w uchwale skutek byłby zawsze ten sam – odbiór każdej ilości odpadów.

ziemski&
partners

SPÓŁDZIELNIE

Kolejny wniosek, który należy wyartykułować dotyczy konieczności doprecyzowania pojęcia „*właściciela nieruchomości*" i jednoznacznego rozstrzygnięcia, czy spółdzielnie mieszkaniowego muszą składać deklaracje i wykonywać inne „*właścicielskie*" obowiązki z uiszczaniem opłaty za gospodarowanie odpadami na czele. Jest to tym bardziej istotne, że ucpg wskazuje, iż podmiotem obowiązanym do wypełniania obowiązków związanych ze zbieraniem odpadów komunalnych wytwarzanych na danej nieruchomości, w tym do złożenia deklaracji i uiszczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi jest właściciel nieruchomości, a nie podmiot faktycznie wytwarzający odpady.

De lege lata pod tym pojęciem kryją się także współwłaściciele, użytkownicy wieczyści oraz jednostki organizacyjne i osoby posiadające nieruchomości w zarządzie lub użytkowaniu, a także inne podmioty władające nieruchomością (zob. art. 2 ust. 1 pkt 4 ucpg). W kontekście poruszanego problemu wskazać jeszcze trzeba, że na mocy art. 2 ust. 3 ucpg jeżeli nieruchomość jest zabudowana budynkami wielolokalowymi, w których ustanowiono odrębną własność lokali, obowiązki właściciela nieruchomości obciążają osoby sprawujące zarząd nieruchomością wspólną, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. *o własności lokali*, lub właścicieli lokali, jeżeli zarząd nie został wybrany.

Zob. więcej w: M. Bokiej, *Spółdzielnia mieszkaniowa a rewolucja śmieciowa*, www.prawodlasamorządu.pl, 24. 06. 2013 r.

Nie ulega wątpliwości, że zasygnalizowana na wstępie kwestia budzi spore wątpliwości interpretacyjne i stanowi zarzewie sporu pomiędzy spółdzielniami a gminami (spora grupa spółdzielni stoi na stanowisku, że obowiązki nałożone przepisami ucpg na właścicieli nieruchomości po prostu ich nie dotyczą). Co istotne stan ten nie ulega zmianie pomimo konsekwentnego prezentowania przez Ministerstwo Środowiska stanowiska, w którym przypomina się, że „*W dotychczasowym stanie prawnym do obowiązków właściciela nieruchomości należało zawarcie umowy na odbieranie odpadów komunalnych, z którego to obowiązku spółdzielnie jako właściciele nieruchomości się wywiązywały i nie kwestionowały dotąd swojego statusu właściciela nieruchomości w rozumieniu ustawy. Dotychczasowy obowiązek posiadania umowy na pozbywanie się odpadów komunalnych wytwarzanych na nieruchomości, zawartej z podmiotem uprawnionym do odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, został zastąpiony obowiązkiem złożenia deklaracji i uiszczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Nie zmienił się natomiast podmiot obowiązany do wypełnienia tego obowiązku*”.

Co więcej podnieść należy, że aktualnie mamy do czynienia z sytuacją, w której „*ministerialne*” poglądy nie tylko nie są traktowane jako przekonujące dla sporej grupy spółdzielni, ale wręcz prezentowane są stanowiska zdecydowanie odmienne od „*ministerialnego*” i to nie tylko ze strony środowiska spółdzielczego! Tytułem przykładu wskazać tutaj można na niedawne wystąpienie Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, w świetle którego spółdzielnia mieszkaniowa nie musi składać deklaracji o wysokości opłaty za śmieci w imieniu swoich mieszkańców. Zdaniem GIODO w ucpg nie tylko nie ma przepisu, który nakazywałby zarządowi spółdzielni złożenie deklaracji w sprawie opłaty za śmieci w imieniu wszystkich właścicieli lokali, ale także zarząd, o którym mowa w art. 27 ustawy *o spółdzielniach mieszkaniowych* wykonywany przez spółdzielnię mieszkaniową nie może być traktowany jako zarząd nieruchomością wspólną w rozumieniu ustawy *o własności lokali*. Nadto w ocenie Inspektora spółdzielnia mieszkaniowa może jedynie pomagać w rozprowadzaniu deklaracji, jednak samo ich złożenie organom gminy powinno należeć do osób, których dane osobowe są przetwarzane w deklaracji.

- R. Krupa-Dąbrowska, *Spółdzielnie nie muszą składać deklaracji śmieciowych w imieniu właścicieli lokali*, Rzeczpospolita z 30 lipca 2013 r. Wspomniane wystąpienie nastąpiło w efekcie zwrócenia się przez wrocławską spółdzielnia mieszkaniowa Metalowiec do GIODO o interpretację w sprawie podmiotu obowiązanego do składania deklaracji śmieciowych.

Ramy, cel i funkcja niniejszej PREZENTACJI nie pozwalają w tym miejscu na szczegółowe odniesienie się do istniejącego sporu, niemniej nie można np. nie zauważyć, że w poprzednim systemie gospodarki odpadami komunalnymi (tj. funkcjonującym przed 1 lipca 2013 r.) to spółdzielnie mieszkaniowe zawierały w swoim imieniu umowy na odbiór odpadów komunalnych oraz wyposażały nieruchomości w pojemniki, rozliczając się następnie z poszczególnymi mieszkańcami, *ergo* przyjmowana obecnie przez spółdzielnie interpretacja prowadziłaby w poprzednim systemie do wniosku, iż umowy na odbiór odpadów komunalnych powinien zawierać odrębnie każdy z mieszkańców i to on powinien indywidualnie rozliczać się z przedsiębiorcami.

M. Kiełbus, J. Kostrzewska, *Kto ma rację w sporze spółdzielni mieszkaniowych z gminami*?, www.prawodlasamorządu.pl, 8. 08. 2013 r. Co więcej obecnie prezentowane stanowisko niektórych spółdzielni mieszkaniowych skutkowałoby także przyjęciem, iż w gminach, które nie zdecydowały się na przejęcie obowiązku wyposażenia nieruchomości w pojemniki obowiązek ten spoczywa na każdy z mieszkańców zabudowy spółdzielczej. Brak jest bowiem podstaw do twierdzenia, iż katalog obowiązków spoczywających na podmiotach zobowiązanych z ucpg (wyposażenie nieruchomości w pojemniki, utrzymanie ich w należytym stanie technicznym i sanitarnym, złożenie deklaracji, uiszczenie opłaty, zmiana deklaracji w przypadku zmiany zawartych w niej danych) może być swobodnie rozdzielany na różne podmioty. Obowiązki te realizuje jeden podmiot. Tamże.

VARIA

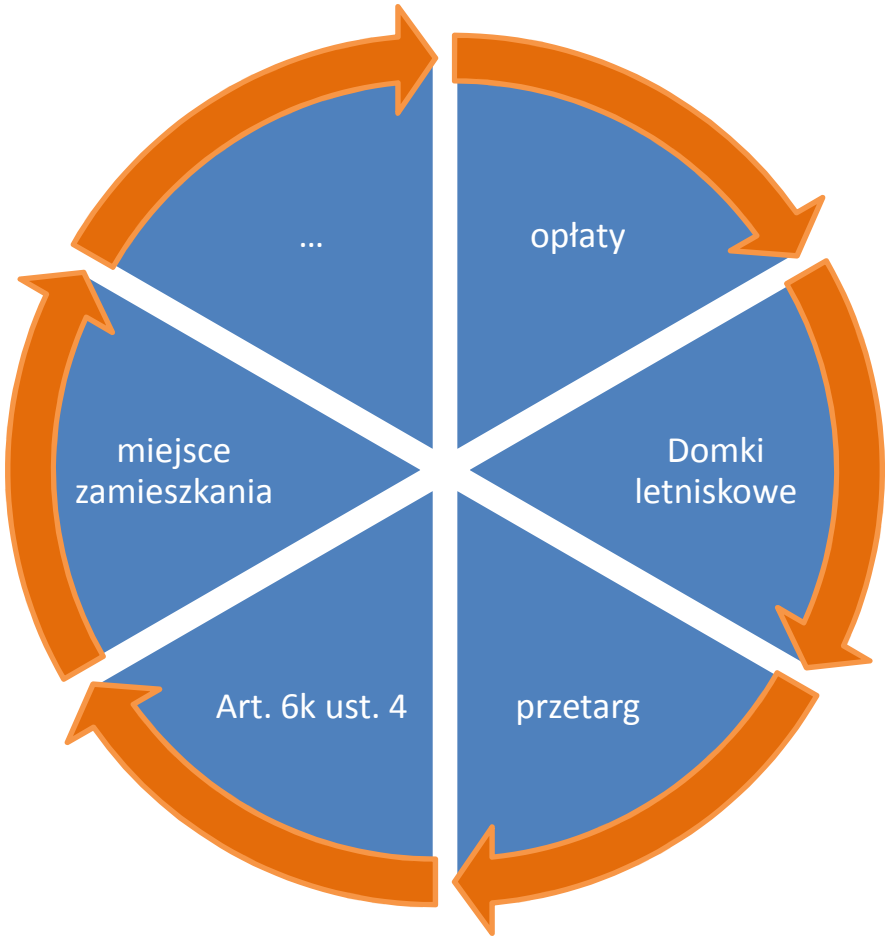
...
opłaty
miejsce
zamieszkania
Domki
letniskowe
Art. 6k ust. 4
przetarg

prawo dla samorządu

ZAPRASZAMY

do odwiedzenia portalu PrawoDlaSamiorządu.pl
i zapisania się do newslettera ! ! !

Dzięki temu będziecie Państwo zawsze na bieżąco
z nowościami w prawie samorządowym.

www.prawodlasamorządu.pl

ziemski&
partners

W razie pytań zapraszamy do nawiązania kontaktu z prawnikami:

PROF. UAM DR HAB. KRYSTIAN M. ZIEMSKI

Tel. (48 61) 866 26 28

Fax. (48 61) 865 82 56

E-mail ziemski@ziemski.com.pl

DR JĘDRZEJ BUJNY

Tel. (48 61) 866 26 28

Fax. (48 61) 865 82 56

E-mail jedrzej.bujny@ziemski.com.pl

MACIEJ KIEŁBUS

Tel. (48 61) 866 26 28

Fax. (48 61) 865 82 56

E-mail maciej.kielbus@ziemski.com.pl

ziemski&
partners

Dziękuję za uwagę!